ПЛАН-КАНСПЕКТ УРОКА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ Ў Х КЛАСЕ ПА ТЭМЕ «ВОБРАЗ АНДРЭЯ ЛАБАНОВІЧА – БЕЛАРУСКАГА ІНТЭЛІГЕНТА, ШУКАЛЬНІКА ІСЦІНЫ, СЭНСУ ЖЫЦЦЯ»[1]

Маліноўская Валянціна Мікалаеўна

Мэта: мяркуецца, што напрыканцы ўрока вучні *будуць ведаць* асаблівасці вобраза Андрэя Лабановіча; авалодаюць паняццем выяўленне аўтарскай пазіцыі ў празаічным творы; удасканальваць *навыкі* запаўнення апорнай табліцы, кластара, работы з тэкстам мастацкага твора.

Задачы выхавання і развіцця: стварыць умовы для фарміравання пазітыўнага стаўлення вучняў да жыцця; развіваць інтэлектуальныя здольнасці, аналітычнае мысленне; удасканальваць камунікатыўныя навыкі; выхоўваць цікавасць да беларускай літаратуры.

Абсталяванне: выстава карцін Я. Кругер "Якуб Колас", А. Шаўчэнка "Перад дарогай", Л. Асецкі "Перад дарогай", В. Шаранговіч "У люсінскай школе", В. Жолтак "У люсінскай школе", У. Раманоўскі "Школа ў Смалярні", П. Калінін "У палескай глушы".

Настаўнік – соль зямлі
Сымон Будны

Ход урока

I. Арыентацыйна-матывацыйны этап.

Арганізацыйны момант. Стварэнне псіхалагічнага настрою.

Слова настаўніка.

У беларускай літаратуры няшмат твораў, дзе галоўным героем з'яўляецца настаўнік. Давайце нагадаем іх – гэта "Сірочы хлеб" Янкі Брыля, "Абеліск" Васіля Быкава, "Настаўнік чарчэння" Івана Навуменкі.

Яшчэ ў далёкім XVI стагоддзі Сымон Будны сцвярджаў: "Настаўнік – соль зямлі". Нямецкі філосаф Іммануіл Кант, звяртаючыся да педагога, заклікаў: "Вучыце сваіх дзяцей не завучваць думкі, а думаць". Гэтаму вучыў сваіх вучняў Андрэй Лабановіч. Галоўны герой твора – малады вясковы настаўнік Андрэй Лабановіч – вобраз выразна аўтабіяграфічны. Якуб Колас прызнаваўся: «Лабановіч – мой двайнік. Выдуманага ў яго паводзінах і характары нічога няма».

Праца з прэзентацыяй. *(Вучням прапануецца прэзентацыя, якая адлюстроўвае вобраз настаўніка пачатку XX ст.)*

Гутарка.

1. Ці можна па першым слайдзе здагадацца, якая назва аб'ядноўвае гэтыя два палатны?
2. Да якога эпізоду з твора можна аднесці другі слайд?
3. Якая "вечная" прафесія адлюстравана на гэтым слайдзе?
4. Што засталося нязменным у выхаванні дзяцей да сённяшняга дня?
5. Ці можна лічыць твор актуальным сёння? Што збліжае вас, сённяшніх вучняў, з героямі трылогіі?" (**Ключавое праблемнае пытанне.** Настаўнік слухае, прымае першапачатковыя меркаванні вучняў і пакідае пытанне адкрытым).

II. Мэтавызначэнне.

Слова настаўніка.

Звярніце ўвагу на тэму ўрока (запісана на дошцы), прачытайце яе. Пра што сёння пойдзе гаворка на ўроку? Давайце разам паспрабуем вызначыць мэты ўрока. (Настаўнік выслухоўвае прапановы і разам з вучнямі фармулюе мэты ўрока).

– Запішыце ў сшытак найбольш складаную мэту ўрока для вас.

III. Аперацыйна-пазнавальны этап.

Перадайце змест аповесці, абапіраючыся на асацыятыўную карту. Кожная з груп мае права перарабляць, дапрацоўваць, змяняць, маляваць свае асацыяцыі, звязаныя з героямі і сюжэтам.

(Прыкладная асацыятыўная карта)

1 група.
I. Размова з бабкай Мар'яй пра сэнс чалавечага жыцця.
II. Думкі Лабановіча.
III. Выезд з вёскі, размова з дзядзькам Сцяпанам.
IV. Знаёмства з настаўнікам Саханюком.
V. Хатовіцкая "інтэлігенцыя".
VI. Знаёмства з айцом Кірылам.
VII.Першае знаёмства са сваімі вучнямі.
VIII Праца ў школе, знаёмства з сем'ямі дзяцей.
IX. Пан падлоўчы са сваёй сям'ёй.
X. Свята ўводзін Прасвятой Багародзіцы.
XI. Работа ў школе наладжваецца.
XII. У гасцях старасты Бабініча.

2 група.
XIII. Размова з бабкай Мар'яй.
XIV. Сустрэча з настаўнікам Турсевічам.
XV. Гутарка сяброў.
XVI. Гонар за беларусаў.
XVII. Гаворка з паннай Ядвісяй.
XVIII. Размова з бабкай Мар'яй пра Ядвісю.
XIX.Прыезд Саханюка да Лабановіча.
XX.Размова Лабановіча з Ядвісяй і Габрынькай.
XXI. Шмат перажыў, перадумаў малады настаўнік.
XXII.Размова з пані падлоўчай (2 жонкай падлоўчага).
XXIII. Трэба рухацца. Дарога трудная…
XXIV. Прыгажосць кравідаў.

3 група.
XXV. Думкі пра Ядвісю.
XXVI. Размова з айцом Кірылам.
XXVII. Размова з паннай Людмілай.
XXVIII. Размова з Ядвісяй.
XXIX. Размова Ядвісі збабкай Мар'яй.
XXX. "Вы – мая госця нявольніца".
XXXI. Вербніца і Благавешчанне.
XXXII. Размова ў хаце пана падлоўчага.
XXXIII. Пакет з дакументамі. Кватэра пана Грынько.
XXXIV. Экзамены. Прыезд інспектара.
XXXV. Апошні вечар Ядвісі.
XXXVI. Ціхая ноч на Палессі.

Перадайце змест аповесці, абапіраючыся на асацыятыўную карту. Кожная з груп можа перарабляць, дапрацоўваць, змяняць, маляваць свае асацыяцыі, звязаныя з героямі і сюжэтам.

Гутарка па пытаннях *(адказы на пытанні падмацоўваюцца цытатамі з твора).*

[1] Якуб Колас. Трылогія «На ростанях»,частка першая «У палескай глушы».

1. Хто з'яўляецца галоўным героем трылогіі? *Абгрунтуйце свой адказ. (Цэнтральны герой трылогіі – малады настаўнік А. Лабановіч. Яго вачыма пададзены партрэты ўсіх персанажаў. Лабановіч любіць людзей, ставіцца з вялікай цікавасцю да іх лёсаў: будзь гэта святар, калега-настаўнік або інспектар, пісар або селянін-паляшук. Лабановіч з увагай дапытліва будзе вывучаць кожнага з іх).*

2. Ці ёсць апісанне партрэта Лабановіча ў творы? З чаго яно складаецца? *(Бачыцца за ходам думак героя, яго ўчынкамі, паводзінамі, ацэнкамі іншых людзей, за яго манерай гаварыць з людзьмі іншых сацыяльных пластоў і г.д. Якуб Колас вылучае дабрыню і інтэлект, няспыннае біццё імклівай і аналітычнай думкі ў яго вачах).*

3. Як апісвае свайго героя Якуб Колас? (Паказальна, што апісанню знешнасці свайго героя Якуб Колас адводзіць зусім нязначнае месца. З розных месцаў трылогіі можна сабраць скупыя такія дэталі, як *"цёмныя вочы, у якіх часта адбівалася нейкая затоеная думка", "цёмныя, маладыя вусікі", "смешны ён, калі падымае свае вочы, такія добрыя і ўдумныя, і пазірае ў акно".* Малюючы Лабановіча, Якуб Колас не падаваў апісання адзення).

4. Якога ўзросту герой трылогіі? *(Малады чалавек, гадоў за дваццаць. Ён шукае свой шлях у жыцці, шмат у чым няўпэўнены, сумняваецца.)*

5. Як паказана развіццё характару Лабановіча? *(Андрэй Лабановіч – аналітык, чалавек актыўнага разумовага складу мыслення. У першай частцы ён усіх і ўсё падвяргае глыбокаму аналізу, шмат увагі надае і самааналізу. Невыпадкова адным з педагагічных прыёмаў было развіваць у сваіх выхаванцаў крытычны розум, каб да кожнай з'явы і факта яны падыходзілі з пытаннем: "У чым іх прычыны?")*

6. "Для чаго чалавек жыве на зямлі?" – пытанне, з якім Андрэй Лабановіч звяртаецца то да аднаго, то да другога. Як характарызуецца той чалавек, якому рупіць знайсці адказ на такое пытанне?

Бабка ар'я	"... жыве, покі жывецца, бо жывы ў зямлю не палезеш, а прыйдзе смерць, тады пахаваюць". " Жыве чалавекі жыве, пакуль Бог яму прызначае".	Большасць людзей не задумваюцца над праблемай пра сэнс чалавечага жыцця, а калі задумваюцца, то знайсці адказ не так проста і лёгка
Турсевіч	"Жыве чалавек дзеля дабра, для служэння праўдзе, каб стварыць нейкія вартасці жыцця і каб быць карысным для іншых".	Традыцыйны падыход, адчувалася яго адукаванасць
Саханюк (хатовіцкі настаўнік)		Матэрыяльны дабрабыт

Праца з табліцай.

Заданне па групах. Ахарактарызуйце вобразы настаўнікаў Андрэя Лабановіча, Турсевіча, Саханюка ў адпаведнасці з крытэрыямі, вызначаанымі ў кластары.

Праца з кластарам.

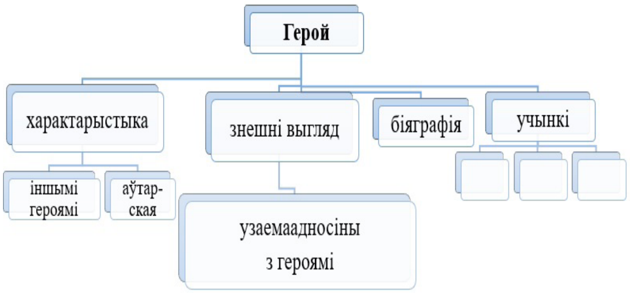

Прыкладныя адказы вучняў

1 група – вобраз Андрэя Лабановіча.

Лабановічу характэрны дух вандроўніцтва. Ён выразна ўсведамляе сваю нацыянальную прыналежнасць. Вызначаецца шырынёй і разнастайнасцю інтарэсаў. Не валодае выключнай фізічнай сілаю. З адказнасцю ставіцца да прафесійных абавязкаў. Усведамляе свае памылкі, самакрытычны. Выпрабоўвае сваю волю і характар. Баіцца закрыць сабе дарогу да заветнай мэты – "на шырокі прастор". Вызначаецца добрым літаратурным густам. Любіць прыроду, чуйны да яе хараства. Па душы яму быў куток Палесся. Любуецца хараством жанчын, здольны кахаць. Грамадскі дзеяч і рэвалюцыянер.любіў пагаварыць з бабкай Мар'яй, з рознымі людзьмі паводзіў сябе па-рознаму. Адказны, шмат часу адводзіў на самападрытоўку, быў патрабавальны да сябе і дзяцей, аддаваў усяго сябе школе. Свае пачуцці не выстаўляе напаказ. Адно слова "дзяўчына" выклікала ў яго душы чысты вобраз, нават у думках не дазваляе сабе зняважыць дзяўчыну. На яе можна пазіраць і любавацца толькі здалёк.

2 група – вобраз Турсевіча.

Турсевіч – настаўнік Лабановіча, "дарэктар" і зямляк. Турсевіч пачынаў працу ў Цельшыне, адносіўся да працы адказна. У доме падлоўчага з павагай гаварылі па Турсевіча як настаўніка і асобу. Зараз ён працуе на Случынне. Лабановіч паважаў Турсевіча, які жыў па формуле – жыць для дабра. Яго ўчынкамі кіруе клопат не пра іншых, а пра сябе. Настаўнікаў аб'ядноўвае высокая адказнасць да працы, глыбокая начытанасць. Турсевіч надаваў значэнне сваёй адукацыі.

3 група – вобраз Саханюка.

Саханюк – хатовіцкі настаўнік, які не ўлягае ў работу. Саханюк не вельмі далёка рушыў наперад са сваімі вучнямі. Яму не цікавяць поспехі вучняў. *"Э, плюньце вы на гэта..."*. Ён бярэ плату салам за тое, каб напісаць ліст сыну ці мужу ў войска, ці скласці прашэнне. Учынак з сялянскай ссыпкай шмат гаворыць пра Саханюка. Галоўнае для яго – матэрыяльны дабрабыт.

Слова настаўніка.

Раскрываючы духоўны свет герояў, вы ўбачылі, што пакаленне пачатку дваццатага стагоддзя моцна адрознівалася ад сучаснай моладзі. Адкажыце на ключавое пытанне ўрока: "Што зближае вас з героямі трылогіі?"

IV. Кантрольна-карэкцыйны этап.

Аналітычная гутарка.

1. Якой павінна быць інтэлігенцыя?
2. Які з настаўнікаў вам найбольш спадабаўся?
3. З якімі настаўнікамі яшчэ сустракаліся ў творы?
4. Якія рысы характару найперш павінны быць у настаўніка?
5. Ці варта звяртаць увагу на знешні выгляд настаўніка?

V. Рэфлексіўна-ацэначны этап.

Дапоўні сказы. У вуснай форме паразважайце, выкарыстоўваючы прыведзеныя схемы:

Калі б ..., то ...
Усе настаўнікі ..., але мала хто ...
Той, хто..., заўсёды...
Калі вы ..., то ...
Самае .... гэта не..., а...
Настаўнік – чалавек, які ...
Гэта азначае, што...важней за ...
Не важна, як часта вы..., важна, як часта вы...
Самы лёгкі характар у, самы невыносны характар...
Вам не здаецца гэта дзіўным, бо ... .

Слова настаўніка.

З цягам часу сістэма каштоўнасцей мяняецца. Аднак кожнаму хочацца кахаць і быць каханым, мець сям'ю, сяброў. Застаюцца вечныя каштоўнасці – любоў да радзімы, сяброўства, каханне, сям'я.

Выстаўленне адзнак за ўрок.

V. Дыферэнцырыванае дамашняе заданне:

1) складзіце сінквейн на тэму: "Настаўнік XXI стагоддзя"

або

2) напішыце эсэ "Маё пытанне Лабановічу, Турсевічу або Саханюку".

Дата поступления в редакцию: 02.04.2023

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКА ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ «ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК (АНГЛИЙСКИЙ)» В V КЛАССЕ ПО ТЕМЕ «ПРОДУКТЫ ПИТАНИЯ»

Атрахимович Иван Иосифович

Учебная цель: планируется, что к окончанию урока учащиеся смогут вести беседу о продуктах питания и приемах пищи в Великобритании и Республике Беларусь, используя изученный на учебном занятии лексико-грамматический материал

Учащиеся будут уметь: вести беседу о продуктах питания, приёмах пищи в Беларуси и Великобритании; анализировать и сравнивать продукты питания в разных странах, использовать неопределенные местоимения some, any в устной и письменной речи, а также использовать оборот There is / There are.

Задачи: совершенствовать языковую и речевую компетенции учащихся для осуществления говорения по теме учебного занятия; способствовать развитию умений использовать в устной речи информацию, полученную при чтении текстов и восприятии иноязычной речи на слух; создать условия для развития у учащихся умений работать с различными источниками информации, анализировать, устанавливать причинно-следственные связи; воспитывать культуру питания как составляющую здорового образа жизни; воспитывать уважение к традициям национальной кухни Беларуси и Великобритании как части мировой культуры.

Тип урока: комбинированный урок.

Форма организации учебной деятельности: индивидуальная, парная, групповая работа, фронтальная работа, прием «шестеренка».

Планируемый результат: составление интеллект-карты по теме «Продукты питания».

Оборудование: интерактивная доска, доска, видеоматериалы, компьютерная презентация, раздаточный дидактический материал[1].

Ход урока

I. Ориентировочно-мотивационный этап. (7 мин.)

Деятельность учителя: приветствует учащихся, создает эмоциональную ситуацию для привлечения внимания учащихся, мотивирует учащихся на активную познавательную деятельность на уроке, помогает сформулировать цели и задачи урока, проверяет уровень подготовленности учащихся.

Деятельность учащихся: эмоционально настраиваются на изучение темы, формулируют задачи урока, определяют (оценивают) уровень своих знаний для изучения новой темы.

Использованные методы: анкетирование, наглядно-иллюстративный метод.

Good morning, dear girls and boys! I'm glad to see you. Sit down, please. How are you?

Ask your classmates what they ate for breakfast today (слайд 2). *(Учащиеся: Задают вопросы одноклассникам. What did you have for breakfast today?).*

[1] Лапицкая, Л.М. Английский язык: учеб. пособие для 5-го кл. учреждений общ. сред. образования с рус. яз. обучения: с электронным приложением. В 2 ч. Ч. 2 / Л.М. Лапицкая [и др.]. – Минск: Вышэйшая школа, 2020 – 135 с.: ил. + электрон. прил.
2. Evans, V. Round-Up 2. New and Updated / V. Evans // Longman, Pearson Education Limited, 2005. – 145 p.
3. MindMeister [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://mindmeister.com. – Дата доступа: 01.12.2022.
4. This is Britain Food [Электронный ресурс]: Long Nguyen. – Режим доступа: https://youtu.be/aKbIilKwJwg. – Дата доступа: 07.12.2022.